

PYHÄJOK

LIITE 2.
Pyhäjoen kunnan tarkastuslautakunnan
pöytäkirjaan 25/15/2020 § 22
Pöytäkirjantarkastajan nimikirjoitus:

M.N.

Pyhäjoen kunta

Arviointikertomus 2019

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	3
2. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI.....	3
3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	4
3.1. Strategiset tavoitteet	4
3.2. Toiminnalliset tavoitteet.....	7
3.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen.....	7
Hallinto-, elinkeino- ja perusturvapalvelut	7
Tekninen lautakunta	12
3.2.3 Yhteenveto toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta.....	13
3.3. Taloudelliset tavoitteet	14
3.4 Investoinnit	15
4. HENKILÖSTÖ	17
5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	18
Pyhäjokisuun Vesi Oy.....	18
Konsernin kokonaisuus	19
6. TALOUDEN TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI	20
7. MUUT HAVAINNOT.....	21
8. YHTEENVETO.....	22

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla, arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Pyhäjoen kunnanvaltuusto on valinnut tarkastuslautakuntaan vuosiksi 2017-20 seuraavat henkilöt:

jäsen

Virkkunen Mauri pj
Nousiainen Matti vpj
Tuomikoski Marjaana
Kippola Toni
Sarpola Päivi

varajäsen

Koskela Mikko
Isotalus Marja
Kangas Pirjo
Salmivuori-Väänänen Kaisa
Hämäläinen Jaana

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Sakari Syrjälä KHT, JHT.

Tarkastuslautakunta on syksyllä 2017 laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2019 on kunnanhallituksen alaisista toiminnoista hallintopalvelut, tekninen lautakunta ja sivistyslautakunnan alaisista toiminnoista perusopetus. Lisäksi lautakunta on tutustunut hyvinvointikuntayhtymän toimintaan, sekä Koulutuskeskus Brahen toimintaan.

Arvioinnin suorittamiseksi lautakunta on kokoontunut yhteensä 4 kertaa, kuullut toiminnasta vastaavia viranhaltijoita ja tutustunut mahdollisuuksien mukaan arvioitavia toimintoja koskeviin vertailutietoihin.

Kunnanhallitus on hyväksynyt toimintakertomuksen 30.3.2020. Toimintakertomus on osaltaan ollut arviointityön perustana.

2. EDELLISEN VUODEN ARVIINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Vuoden 2018 arviointikertomus on merkitty tiedoksi kunnanvaltuustossa 19.6.2019 ja päätetty saattaa arviointikertomukseen sisältyneet havainnot kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Kunnanhallitus on antanut valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus on antanut aihetta (Kunnanvaltuusto 25.10.2019 § 62). Alla esitetään keskeisimmistä asiasta saadusta selvityksestä.

Tarkastuslautakunnan havainto	Kunnanhallituksen selvitys
<p>(Vanhuspalvelut)Pyhäjoen kunnan alueella toimiva RAS:n palvelukeskus Jokikartanon toiminnan osalta tarkastus lautakunta kiinnitti huomiota hoitajamitoitukseen (joka on koko kuntayhtymän alahaisin) sekä tilojen turvallisuuteen ja ajanmukaisuuteen. Kuntayhtymä vastaa tiloissa tapahtuvasta toiminnasta ja kunta kiinteistöistä.</p> <p>(Henkilöstö) Tarkastuslautakunta painotti, että henkilöstöyhteistyöhön ja työhyvinvointiin tulee kiinnittää huomiota. Henkilöstöä koskevat tavoitteet jäivät edellisvuoden tavoin toteutumatta.</p>	<p>Kunnanhallituksen mukaan Jokikartananon hoitajamitoitus ei ole Pyhäjoen kunnan toimivallan piiriin kuuluva asia ja toiminnan harjoittaja vastaa siitä, että tilat ovat asianmukaiset. Teknisen lautakunta painottaa vastauksessaan, että ennen suurempia investointeja tulisi olla selkeä kuva tulevasta käytöstä ja käytettävyydestä nykyiseen tehtäväänsä.</p> <p>Henkilöstötoimikunta vastineessa henkilöstöä koskeviin huomioihin. Toimikunta selvitti asiaa teettämällä esimiehille kyselyn missä tiedusteltiin vastauksia arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin. Saatujen vastauksien pohjalta (kaikista yksiköistä ei saatu) yhteenvetona todetaan, että kehityskeskustelut on pääosin käyty jossakin muodossa. Tehtävänkuvauksien ja työnvaativuuden arvioinnin osalta vastineen mukaan ne ovat pääosin tehty. Kehityskeskustelujen kehittämiseksi johtoryhmä on päättänyt, että laaditaan uusi kehityskeskustelulomake.</p>

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanhallitus on vastannut tarkastuslautakunnan havaintoihin.

Vuoden 2020 keväällä tätä arviointikertomusta kirjoitettaessa Suomeen tuli poikkeusolot koronaviruksen maailmanlaajuisen leviämisen johtuen. Poikkeusolot tulee aiheuttamaan kuluvalle vuodelle ja tuleville vuosille kunnan toimintaa haasteita. Vaikutuksia on vaikea arvioida, mutta niiden arvioidaan vaikuttavan verotulojen pienentymisenä, tuottojen vähentymisenä ja kulujen kasvuna. Sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu on ollut nopeaa viime vuosina, ja poikkeusolojen seuraukset tulevat kasvattamaan entisestään näitä kustannuksia.

Kunnan perustehtävien turvaamiseksi tarvitaan tulevina vuosina tarkkaa talouden pitoa ja ennakkointia kustannusten kasvun hillitsemiseksi.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

3.1. Strategiset tavoitteet

Uusi strategia - Pyhäjoella virtaa 2030 - on vahvistettu valtuustossa 31.1.2018. Strategisten tavoitteiden lähtökohtana on ollut visio tavoitella hallittua kasvua ja kansainvälistymistä. Vision toteutumisen lähtökohtana on ollut, että Pyhäjoki on vetovoimainen, hyvinvoiva ja vastuullinen.

Strategian toteutumisen seurannaksi määritettyihin kriteeristö, joka muodostuu toimenpiteiden toteutumisesta, mittareiden toteutumisesta sekä tähän liittyvästä analysoinnista. Strategisten päämäärien ja tavoitteiden sekä strategisten ohjelmien toteutumisesta raportoidaan valtuustolle talousarviossa ja tilinpäätöksessä.

Talousarviossa vuodelle 2019 määritetyt kärkitoimenpiteet ja painopisteet:

Kunnan elinvoima, vetovoimaisuus ja riittävä väestöpohja

- Laadukas varhaiskasvatus ja Koulu 2022 -hanke lisää vetovoimaa mm. lapsiperheiden houkuttelemiseksi kuntaan.
- Kansainvälinen opinpolku edistää kansainvälistymistavoitteen saavuttamista.
- Tarjoaa laadukkaita tontteja kysyntää vastaavasti (monipuolinen tonttitarjonta)
- Noudattaa kaavoituksessa Kasvuvoima -strategiaa.
- Kehittää vapaa-ajan asumista ja matkailua hyödyntämällä meren ja joen vetovoimaa.
- Noudattaa asuntopoliittista strategiaa.
- Varautuu ydinvoimahankkeen positiivisiin vaikutuksiin uusilla yleis- ja asemakaavoilla.

Fennovoima Oy:n ydinvoimahanke

- Pyrkii osaltaan myötävaikuttamaan siihen, että hanke voi toteutua onnistuneesti.
- Vastaa osaltaan Hanhikiven seudullisen ja maakunnallisen julkishallinnon yhteistyöverkoston toiminnasta.
- Pyrkii hyötymään hankkeen välittömistä ja välillisistä vaikutuksista.
- Varautuu määräaikaisen asumisen tarpeisiin.

Yritystoiminnan kehittäminen

- Vastaa Ollinmäen yrityskylän kehittämisestä ja markkinoinnista yrityksille.
- Hyödyntää seudulliset yrityspalvelut tehokkaasti.
- Pyhäjoen Teollisuusyhtiö osallistuu järkeviin ja kannattaviin yritystaratkaisuihin.
- Kehittää yhteistyötä kunnan ja yritysten välillä.

Kylien kehittäminen

- Tukee kylien elinvoimaa, omatoimisuutta ja vireyttä.
- Toteuttaa Kasvuvoima -strategian mukaisesti jokivarren ja Pirttikosken yleiskaavoitusta.
- Huolehtii Yppäriin ja Parhalahden kaavoituksen ajanmukaisuudesta.
- Myy rakennuspaikkoja myös kyläkeskuksissa.
- Jatkaa Elävä kylä -kyläkilpailua.

Hyvät peruspalvelut

- Huolehtii osaltaan siitä, että Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän toiminta on taloudellista, tehokasta ja vaikuttavaa palvelujen aikaansaamiseksi.
- Huolehtii laadukkaasta ja ajanmukaisesta opetuksen turvaamisesta keskimääräisillä resursseilla.
- Vastaa osaltaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin, turvallisuuden ja terveen kehityksen edistämisestä
- Ylläpitää kunnan henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamisen parantamista.
- Ylläpitää edellytyksiä monipuolisille hyville harrastuksille ja aktiiviselle toiminnalle.

Toimintakertomuksessa ei ole kärkitoimenpiteiden ja painopistealueiden osalta raportoitu vastaavalla periaatteella kuin ne on esitetty talousarviossa. Tarkastuslautakunnan on haasteellista tehdä arviointia mitkä kärkitoimenpiteet on

toteutuneet ja miten ne näkyvät esimerkiksi toimialojen tavoitteissa ja toteutumissa.

Strategian toteutumisen keskiössä on Fennovoima Oy ydinvoima hanke. Fennovoima Oy ilmoitti vuoden 2019 alussa, että hanke tulee viivästymään ja rakennusluvan saanti viivästyy neljällä vuodella vuoden 2021 loppuun.

Strategiaan sisältyy arviointikriteerit, jotka ovat toteutuneet seuraavasti:

Kriteeri	2016	Tot 19	arvio 2019	2025	2030
Asukasmäärä	3200	3146	3200	3700	4200
Yritysten toimipaikat	250	246 (18)	260	300	350
Työpaikkaomavaraisuus	66 (2014)	78(17)	80	100	100
Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu	112,9	112,4 (18)	111	105	100
Kuntalaisten tyytyväisyysarvio	-		4	4	4
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa	68,3			70	70
Kriisikuntamittarit (yksikään arvo ei toteudu)	1	1	1	0	0
Henkilöstön tyytyväisyys	8,39			8,5	8,5

Arviointikriteereistä asukasmäärä ja sairastavuusindeksi ovat kehittymässä tavoitellusta vastakkaiseen suuntaan, kriisikuntamittareista edelleen konsernin suhteellinen velkaantuneisuus (67,5 %) ylittää raja-arvon 50 %.

Muista kehitystä kuvaavista indekseistä työllisyystilanne kehittyi Pyhäjoella seuraavasti:

Työttömien osuus työvoimasta							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Muutos
Pyhäjoki	11,0	10,2	10,7	9,4	8,0	8,8	+0,8
Pohjois-Pohjanmaa	14,6	15,4	14,7	13,2	10,8	11,1	+0,3
Koko maa	11,4	13,4	13,2	11,5	9,7	9,8	+0,1

Vuositasolla Pyhäjoen työllisyystilanne oli keskimääräistä parempi. Työttömien osuus työvoimasta lähti kasvuun vuonna 2019 Pyhäjoella ja muualla maassa.

3.2. Toiminnalliset tavoitteet

3.2.2 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto on päättänyt talousarvion sitovuustasosta sen käsittelyn yhteydessä. Kunnanhallitus esitti valtuustolle, jonka se hyväksyi, että valtuusto päättää käyttötalouden osalta talousarvion sitovuudeksi hallinto-, elinkeino- ja perusturvapalveluille ja sivistyspalveluille päävastuualueen toimintakatteen sekä teknisille palveluille päävastuualueen toimintatuotot ja toimintakulut. Kunnanhallitusta sitoo myös tuloslaskelmassa oleva vuosikate ja rahoituslaskelmassa oleva lainakannan muutos ja taseessa oleva lainamäärä.

Hallinto-, elinkeino- ja perusturvapalvelut

Kunnan johtaminen

Kunnan johtamisen kuuluu kunnan johtaminen, kunnanhallitus ja valtuusto. Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta kuntalain ja hallintosäännön määrittelemällä tavalla. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaan. Kunnan johtamisen toiminnalliset tavoitteet määräytyvät edelle määritetyissä kärkitoimenpiteissä sekä talouden tasapainon säilyttämiseen.

Hallintopalvelut

Hallintopalveluihin kuuluu yleishallinto sekä hallinto- ja talouspalvelut. Yleishallinnon kustannukset koostuvat yhteistoimintakorvauksista ja yleisavustuksista. Hallinto- ja talouspalvelut on varsinainen toiminnallinen yksikkö, jossa on kaikkiaan 10 työntekijää.

Yleishallinnon tavoitteet liittyivät avustuksia koskeviin sopimuksiin, joita ei tehty kattavasti. Hallinto- ja talouspalvelujen tavoitteista määräaikojen noudattaminen toteutui, sähköinen palkkalaskelma (tavoitteena yli 90 %) toteutui (96 %), asiahallinnan käyttöönotto ei toteutunut, asian valmisteku siirtyi vuodella, hyvin hoidettuja kokouksia koskeva tavoite on toteutunut, koska negatiivista palautetta ei ole tullut. Hallintopalveluiden toimintakate alittui noin 58 t€.

Elinvoiman kehittäminen

Elinvoiman kehittämisen tulosalue toteuttaa ja koordinoi Pyhäjoen kuntastrategian 2030 ”Vetomainen Pyhäjoki” -päämäärää. Tulosalueen kustannuspaikat muodostuvat elinvoiman kehittämisen johtamisesta ja Raahen seudun yrityspalveluiden ostoista Raahen kaupungilta, maaseututoimen palveluostoista Kalajoen kaupungilta, EU-rahoitteisista hankkeista ja muista projekteista sekä kuntamarkkinoinnista. Tulosalue osallistuu myös elinvoiman kehittämiseen liittyvien kaavoitus- ja investointihankkeiden valmisteluun sekä kunnan omistaman Pyhäjoen Teollisuusyhtiö Oy:n hankkeiden valmisteluun, joista merkittävimmät

vuodelle 2019 ovat Pyhäjokitalo ja Kielonsaari -hankkeet. Pyhäjoen Teollisuusyhtiö Oy:n taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on määritetty konserniohjeessa.

Elinvoimaan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Kuntaan on sijoittunut uusia yrityksiä, tontteja on varattu / ostettu sekä kunta on ollut aktiivisesti järjestämässä tapahtumia ja toimintaa yrittäjille. Elinvoimaa on kehitetty yhdessä kuntalaisten kanssa. Kuntalaisten vaikuttamista on pyritty lisäämään esimerkiksi osallistamalla kuntalaisia kunnan tulevaisuuden suunnitteluun muun muassa Pyhäjokitalon osalta.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalveluista lautakunta tutustui Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymän toimintaan ja sen kehittämiseen Pyhäjoen kunnan alueella.

Hyvinvointikuntayhtymän perussopimuksen mukaan jäsenkunta täsmentää tilaamansa palvelut kuntakohtaisessa palvelusopimuksessa. Jäsenkunnat valmistelevat palvelusopimus ehdotukset yhteisesti sekä keskenään että kuntayhtymän edustajan kanssa. Tuottajalla eli kuntayhtymällä on vastuu järjestää tilaajan haluamat palvelut.

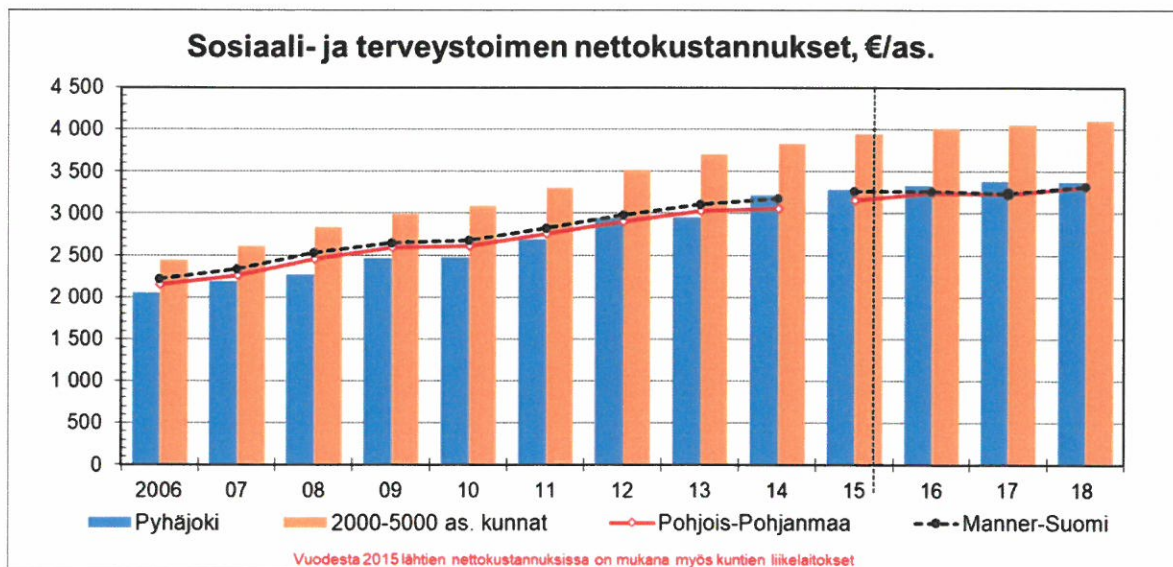
Pyhäjoen kunnan alueella kuntayhtymä toimii kunnalta vuokratuissa toimitiloissa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan omistamat kiinteistö, jossa kuntayhtymä on vuokralaisena ovat ikäänsä nähden suhteellisen hyvässä kunnossa. Kiinteistöjen käytön osalta tulisi tarkastella yhteistyössä niissä vuokralaisena toimijoiden kanssa kiinteistöjen soveltuvuutta nykyiseen käyttöönsä sekä turvallisuuden, että nykyajan vaatimusten pohjalta.

Tarkastuslautakunta kysyy mihin toimenpiteisiin kunta on ryhtynyt, jotta kuntayhtymän toiminta turvataan vähintäänkin nykyisessä muodossaan kunnan alueella ?

Perusturvan kokonaisuus

Hyvinvointikuntayhtymän tuottamien sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kehityksen merkitys kunnan talouden kannalta on olennainen, koska niiden osuus kunnan toimintakatteesta on 52,5 % (edellisenä vuonna 51,5 %). Siksi myös tarkastuslautakunta seuraa kustannusten kehittymistä. Sosiaali- ja terveystyöpalvelujen kustannukset ovat kehittyneet seuraavan kaavion mukaisesti.

Sosiaalipalvelut siirtyivät kuntayhtymän hoidettavaksi vuoden 2011 alusta. Kaavion mukaan kustannuskehitys ei alkuvuosina ollut kilpailukykyinen muihin kuntiin verrattuna, mutta vuoden 2013 jälkeen kustannuskehitys on noudatellut pienkuntien kehitystä. Vuoden 2018 asukaskohtaiset kustannukset vähenivät 0,4 %.

Sosiaali- ja terveystoimen palvelut ostetaan pääosin hyvinvointikuntayhtymältä. Varatuista määrärahoista toteutui 101,1 % ja määrärahat ylittyivät 132 t€. Tilikauden aikana varauduttiin määrärahojen ylittymiseen lisätalousarviolla. Kunnan omaksi tehtäväksi jääneet sosiaali- ja terveystoimen määrärahat ylittyivät 1,5 t€, ja ympäristöterveydenhuollon alitus oli 1,8 t€.

Sivistyslautakunta

Sivistyslautakunnan tehtävänä on johtaa kunnan opetus-, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimintaa ja vastata palvelujen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta, perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, vapaan sivistystyön, taiteen perusopetuksesta, kirjastopalvelujen, kulttuuripalvelujen, liikuntapalvelujen sekä nuorisotyön osalta laadukkaalla, kustannustehokkaalla ja samalla terveitä elintapoja edistävällä tavalla.

Varhaiskasvatus

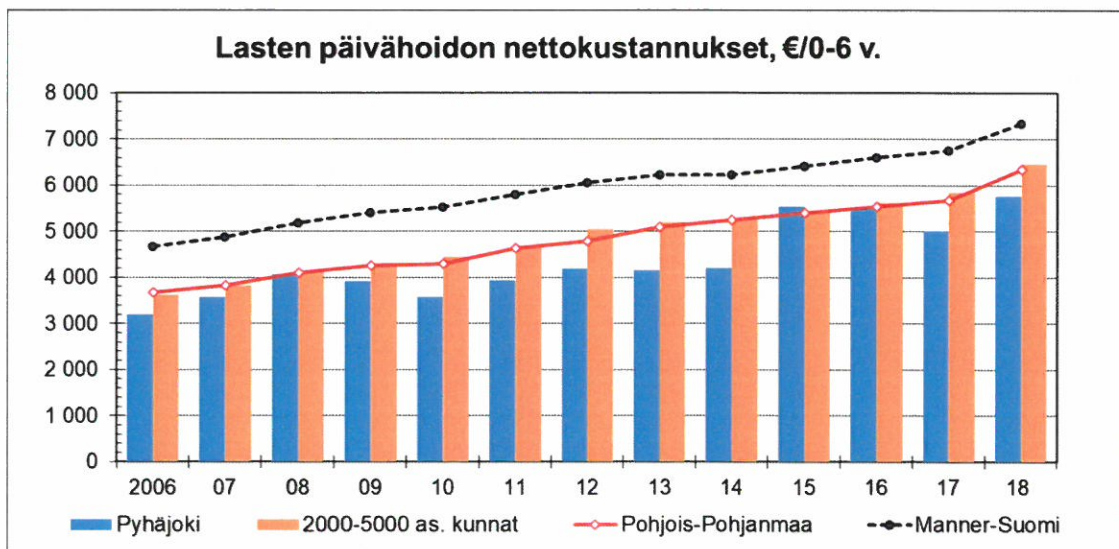
Toiminnallisesti varhaiskasvatus on organisoitu kahteen päiväkotiin ja neljään perhepäiväkotiin. Vastuualueeseen kuuluu lisäksi kodinhoidontuki sekä lasten leikkitoiminta.

Tavoitteeksi oli asetettu toiminnan taloudellinen järjestäminen, laadunarviointi verkostotyön lisääminen, osaamisen ja ammattitaidon kehittäminen sekä työhyvinvointi. Kaikki tavoitteet ovat toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Määrätavoitteet ovat toteutuneet seuraavasti.

Varhaiskasvatus	2018	2019	ta 19	muutos %	tot.aste
Hoitopaikkoja	129	130	106	0,77	116,2
Käyttökustannukset/hoitopaikka	10165	10305	11 875	1,36	93,8
Käyttökustannukset/hoitopäivä	94,8	82,7	71,98	-14,63	129,8
Hoitopäivät	17620	16 244		-8,47	

Hoitopäiväkohtaiset kustannukset laskivat tavoitteiden mukaisesti, mutta asetettua talousarvio tavoite ei toteutunut.

Verrattaessa muihin kuntiin Pyhäjoen kustannukset ovat kehittyneet seuraavasti.

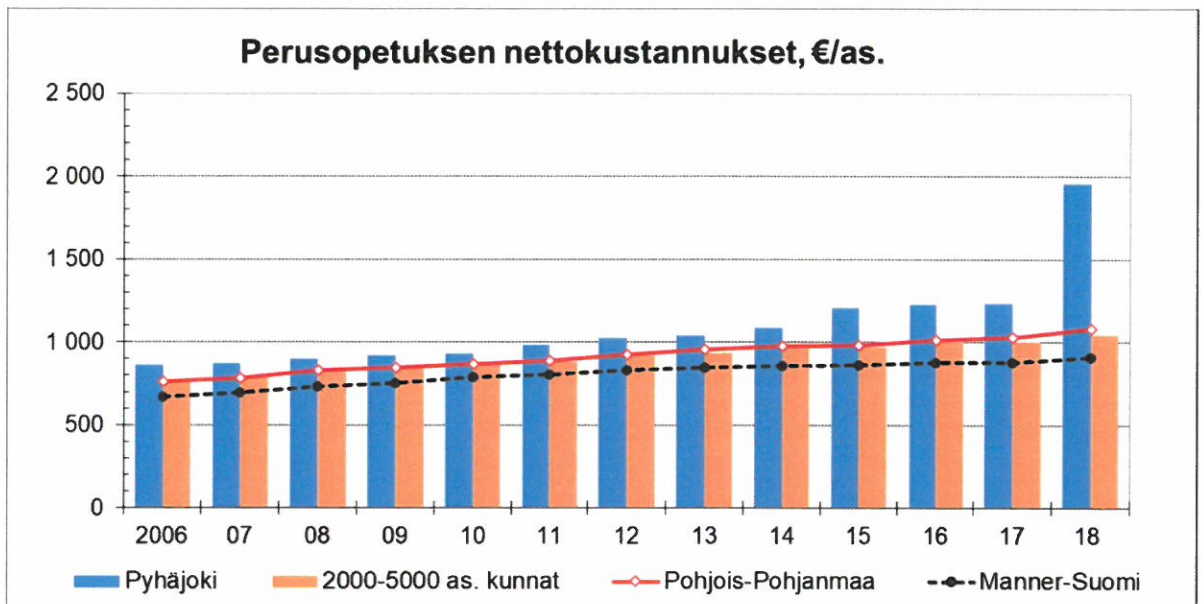

Perusopetus

Perusopetus jakautuu toiminnallisesti neljään eri kouluun. Parhalahden koulu toimintaa toteutettiin alkuvuoden osalta Raahan kaupungin kanssa yhteistyössä. Lukuvuoden 19 - 20 osalta yhteistyö Raahan kaupungin kanssa loppui. Saaren koulun toimi vuoden alusta osittain ja syyslukukaudella kokonaan väistötiloissa, mikä aiheuttaa huomattavia ylimääräisiä kiinteistökustannuksia.

Perusopetuksen osalta toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Opetuksen laatuun sekä yhteistyöhön koulun ja kodin välillä ollaan tehtyjen kyselyjen mukaan tyytyväisiä. Haasteita toimintaan on aiheuttanut väestötilojen aiheuttamat lisäkustannukset sekä ammatillisesti pätevien opettajien saaminen.

Verrattaessa muihin kuntiin Pyhäjoen perusopetuksen kustannukset ovat kehittyneet seuraavasti.

Perusopetuksen nettokustannukset per asukas ovat nousseet vuonna 2018 58 % verrattuna edelliseen vuoteen. Kustannusten muutokset johtuivat suurimmaksi osaksi Saaren kouluun liittyvään alaskirjaukseen.

Lukio

Pyhäjoen lukion toiminnan keskiössä on yrittäjyystoimintamallin ja kansainvälisen toiminnan kehittäminen. Pyhäjoen lukion opetuksen koetaan olevan laadukasta. Yrittäjyystoimintamallin koetaan olevan toimiva ja kehittyvä sekä oppilaat ovat päässeet tavoitteiden mukaisesti kansainväliseen toimintaan mukaan.

Sivistystoimen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että opettajille tulee mahdollistaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti osallistua ammattitaitoaan kehittäviin koulutustilaisuuksiin.

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan tehtävänä on tarjota kustannustehokkaasti kuntalaisille ja heitä palveleville hallintokunnille ja yhteistyötahoille asianmukaiset ja riittävät toimitilat oheispalveluineen, liikenneväylät ja virkistysalueet sekä hyvin toimivat rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun viranomaispalvelut.

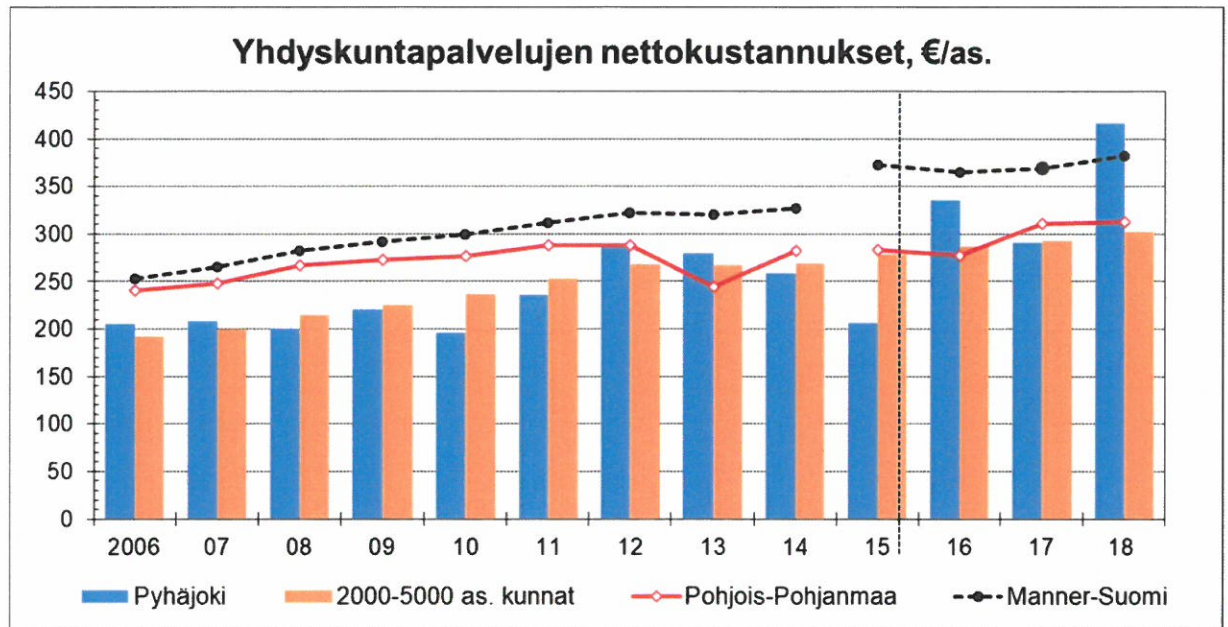
Talousarviovuoden merkittävimpiä toiminnallisia ja talouteen vaikuttavia asioita olivat Saaren koulun viitesuunnittelu ja tarjouspyyntöasiakirjojen valmistelu, Saaren koulun väistötilojen hankinta, Lukion laajennuksen valmistuminen ja Saaren vanhan koulun purkaminen.

Teknisen lautakunnan toiminnalliset tavoitteet liittyvät henkilöstöön, toiminnan kehittämiseen, kustannustehokkaaseen toimintaan sekä laadukkaisiin palveluihin. Asetetut toiminnalliset tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Yksittäisten tavoitteiden osalta mitkä eivät ole toteutuneet tarkastus lautakunta kiinnittää huomiota seuraaviin:

- Kiinteistöjen käyttäjien tyytyväisyyttä ei ole selvitetty käyttäjiltä. On ensiarvoisen tärkeää kuulla käyttäjien palautteet kiinteistöistä, jotta niitä voidaan tulevaisuudessa kehittää vastaamaan käyttäjien tarpeita.
- Rakennusten pitkántähtäimen koottua korjaus suunnitelmaa ei ole laadittu. Tarkastuslautakunta edellyttää pitkäjänteistä suunnitelmallista toimintaa, jotta pystytään reagoimaan riittävän ajoissa tuleviin investointi tarpeisiin taloudellisesti ja toiminnallisesti.

Pitkällä tähtäimellä teknisen toimen kustannukset (yhdyskuntasuunnittelu, rakennusvalvonta, ympäristön huolto, liikenneväylät, puistot ja yl. alueet sekä palo- ja pelastustoimi. Vuodesta 2015 lähtien yhdyskuntapalveluissa on näiden lisäksi tehtäväluokat vesihuolto, jätehuolto, energihuolto sekä joukkoliikenne) ovat kehittyneet suhteessa vertailuryhmiin seuraavasti.

3.2.3 Yhteenveto toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta

Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuudessaan pääasiassa hyvin. Edelle esille nostettujen toiminnallisia tavoitteita oli myös muissa pienemmissä tulosalueissa.

Tarkastuslautakunnan kiinnittää huomiota tavoitteiden asetantaan ja niiden raportointiin. Tavoitteiden asetanta tulisi olla yhtenäistä ja johdettavissa kunnan voimassa olevasta strategiasta. Tavoitteiden asetanta tulisi olla selkeää, jotta niistä on mahdollista raportoida niin, että valtuutetuille ja kuntalaisille selviää mitä on tavoiteltu ja mikä on lopputulos.

3.3. Taloudelliset tavoitteet

Määrärahoja (sitovuustasomäärittystä) on ylitetty yhteensä 461 t€ (edellisenä vuonna 237 t€). Ylityksistä käyttötalousosaan kohdistuu 426 t€ (hallinto ja elinkeino 345 t€, sivistysosaston menot 101 t€ ja teknisen osaston tulot 19 t€). Tuloslaskelmaosan ylitys johtui sitovan vuosikatteen alittumisesta. Rahoitusosan ylitys johtui sitovan lainakannan muutoksen ylittymisestä. Yhteenvedo sitovista määrärahoista esitetty seuraavassa taulukossa

Yhteenvedo valtuuston hyväksymien sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta				Toteuma	Poikkeama
Talousarvio					
1 000 €	Alkuperäinen	Muutokset	Lopullinen		
HALLINTO-, ELINKEINO- JA PERUSTURVAPALVELUT	-12 898	-573	-13 472	-13 816	345
Sivistyspalvelut	-7 667	-143	-7 810	-7 911	101
Tekniset palvelut tulot	4 387	247	4 634	4 653	-19
Tekniset palvelut menot	-4 778	40	-4 738	-4 700	-38
Vuosikate (Tuloslaskelma)	1 020	-492	528	44	484
Investoinnit (netto yhteensä)	-2 722	737	-1 984	-1 839	-146
Lainakannan muutokset	1 500	0	1 500	1 950	-450

Toimintakulut ovat kasvaneet 7,27 %. Kuntien toimintakulujen kasvu oli 2,4 % vuonna 2019. Pyhäjoen toimintakulut ovat kasvaneet suhteessa enemmän kuin keskimääräisesti muualla. Toimintakuluissa suurin yksittäinen kasvanut erä oli erikoissairaanhoido.

Toimintakate kasvoi 1 538 t€ (7,6 %, koko maan kasvu oli 3,8 %). Verotulot kasvoivat 285 t€ ja valtionosuudet kasvoivat 138 t€. Verotulojen kertymisen kanssa oli tilikaudella haasteita johtuen verokorttiuudistuksesta, mutta ne lopulta toteutuivat edellisen vuoden tasolla. Valtionosuudet kasvoivat pääasiassa aikaistetun kertaerän seurauksena, jonka maksua aikaistettiin veromenetyksien takia. Lisäksi rahoituserien nettomuutos oli 481 t€, joten vuosikate vähentyi edellisestä vuodesta noin 635 t€. Vuosikate ei riittänyt poistoihin (vuosikate/poistot 4,5 %) eikä investointeihin (tulorahoitus 2,3 %).

Yhteenveto tulos- ja rahoituslaskelman tunnusluvuista on esitetty seuraavassa taulukossa.

Tulos- rahoituslask. tunnusluvut	ja	2015	2016	2017	2018	2019	koko maa ¹
Vuosikate euroa/asukas		821	385	571	216	14	327
Vuosikate % poistoista		297	166	211	25	5	80
Investointien tulorahoitus %		143	64	51	28	2	67
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta, €/ase		472	218	126	-2150	-4352	-254
Kassan riittävyys, pv		119	114	101	97	96	32

Pyhäjoen tunnusluvut olivat keskimääräistä heikompia vuonna 2019 maksuvalmiutta lukuun ottamatta. Kaikkien tunnuslukujen kehityssuunta oli heikkenevä. Vuosien 2018 ja 2019 osalta kunnan omarahoitussuus ei ole riittänyt kattamaan tehtyjä investointeja. KO vuosin osalta investoinnit on käytännössä kokonaan rahoitettu lainarahalla.

Yhteenveto taseen tunnusluvuista on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taseen tunnusluvut	2015	2016	2017	2018	2019	koko maa
Omavaraisuus %	60,6	61,5	59,8	55,7	52,3	56
Velat ja vastuut % käyttötuloista (suht. velka)	48,6	50,1	55,0	58,8	62,6	60
Lainakanta/asukas	2910	2932	3212	3338	4095	3360
Kertynyt ylijäämä/as.	3758	3939	4237	3658	3457	2100

Velkaantumista kuvaavat tunnusluvut heikkenivät edellisen vuoden tapaan etenkin suhteellisen velkaantuneisuuden osalta.

3.4 Investoinnit

Investointien kokonaismäärä oli talousarvion mukaan 2,7 M€ ja niihin käytettiin 2,6 M€. Investointeihin käytettiin Pyhäjoella noin 890 euroa asukasta kohti.

¹ Koko maan tiedot perustuvat ennakkotietoihin tai edellisen vuoden perusteella arvioituihin tietoihin

Suurimmat investoinnit olivat Vanhatien EU hankkeen kuntarahoitusosuus ja Pyhäjoen yrittäjyyslukion laajennushanke.

4. HENKILÖSTÖ

Vuonna 2019 henkilöstön määrän kasvu oli 3. Vakituisten henkilökunnan määrä väheni 2 henkilöllä ja määräaikaisten kasvoi 5 henkilöllä.

Sairauspoissaolojen määrä henkilötyövuotta kohti laskettuna kasvoi 17,3 päivästä 19,5 päivään, eikä talousarvion tavoitetasoa (<13) ei saavutettu. Sairauspoissaolojen määrän nousuun tulee edelleen kiinnittää huomiota.

Pyhäjoen kunnan strategian mukaan työyhteisöissä täsmennetään kunkin yksikön vastuuta strategisten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisessa sekä kunnan arvojen noudattamisesta. Henkilökohtaisissa kehityskeskusteluissa esimiehen vastuulla on sopia kunkin henkilön kanssa yksikön tavoitteiden toteuttamisesta sekä kunnan strategisten tavoitteiden edistämisestä. Rekrytointitilanteissa viestitetään kunnan strategisista tavoitteista ja arvoista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian mukaisiin tavoitteisiin henkilöstö osalta ei olla edelleenkään päästy. Henkilöstöyhteistyöhön ja työhyvinvointiin tulee edelleen kiinnittää huomiota.

5. KUNTAKONSERNILLE ASETETTUJEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Pyhäjokisuun Vesi Oy

Yhtiön tehtävä ja toiminta on merkittävä osa kuntakonsernia. Yhtiö vastaa vesihuoltolaitoksena vesihuollosta lähes koko kunnan alueella, sekä viemäröinnistä ja jäteveden puhdistuksesta valtuuston hyväksymän toiminta-alueen puitteissa. Tavoitteena on, että yhtiö suoriutuu hyvin perustehtävästään ja tukee investoinneilla kunnan kehittämishankkeita. Henkilökuntaa yhtiössä on 7. Vedenhankinta tapahtuu pääosin ostamalla, oman tuotannon osuus on alle 1 %. Verkostoa on noin 380 km. Vesijohtoverkoston piirissä olevien osuus on lähes 100 %, viemäriverkoston piirissä on noin 36 %.

Strategiset päämäärät esimerkiksi kannattavuudesta ovat toteutuneet. Jäteveden tulos ja veden tulos ovat molemmat lähellä nollaa, joten veden käyttäjät eivät subventoi jäteveden käyttöä. Veden ja jäteveden hinta on keskitasoa.

Kunnan ja vesiyhtiön tunnuslukuja vertailtaessa on aiheellista nostaa esille suhteellinen velkaantuneisuus (=ainoa kriisikuntakriteerit ylittävä tunnusluku), jonka arvo on kunnalla 63 %, konsernilla 63 % ja vesiyhtiössä 575 %).

Kiinteistö yhtiöt

Kiinteistö Oy Hourunkoski vuokraa omistamiensa asuintaloja kuntalaisille asumiskäyttöön. Yhtiöllä on yhteensä 96 vuokra - asuntoa. Yhtiön toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet tilikaudelle olivat kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rakentaminen tai hankkiminen tarvittaessa. Taloudellisena tavoitteena oli, että yhtiö toimii tulorahoituksella ja vuokrataso on normaalia.

Pyhäjoen Teollisuusyhtiö toiminta on toimitilojenhankkiminen yritysten käyttöön. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet tilikaudelle oli varautua hankkimaan toimitiloja yritysten käyttöön.

Kiinteistöyhtiöiden toiminta on toteutunut tavoitteiden mukaisesti. Tilikaudella ei ole rakennettu uusi kiinteistöjä yhtiöiden toimesta ja molemmat yhtiöiden tilikauden tulos oli positiivinen.

Muut yhtiöt

Kunnan omistuksessa on muita pieniä yhtiöitä, joiden tarkoituksena on edistää kuntalaisten ja kunnan alueella toimivien yritysten toimintaa. Muille yhtiölle ei ole asetettu toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita. Pyhäjoen Kuitu Oy aloitti tilikaudella toimintansa käynnistämällä valokuituverkon rakentamisen. Yhtiö sai

tähän Viestintävirastolta avustuksen, jonka ehtona oli vastaavan, suurin avustus kunnalta. Ensimmäiset valokuituverkot on käyttöön otettu 2020 vuoden alussa.

Konsernin kokonaisuus

Kokonaisuutena konsernin tunnusluvut poikkeavat kunnan tunnusluvuista. Toimintatuottojen osuus toimintakuluista on konsernissa 50 % (edellinen vuosi 51) ja kunnassa 12 % (13 %), konsernin vuosikate on noin 300 €/asukas parempi kuin kunnassa, mutta myös lainakanta asukasta kohti on noin 2800 € (edellisenä vuonna 2500 €) suurempi. Poikkeamat ovat odotusten mukaisia.

Konsernin merkitys kunnan talouden tarkastelussa on kasvamassa. Seuraavassa on vertailtu konsernin tunnuslukuja vuoden 2019 tietojen perusteella.

Konsernin tunnusluvut 2019	Pyhäjoki	2-5000 as.kunnat	P-Pohjanmaa	Koko maa
Toimintakate, €/as.	-7 083	-6 719	-5 690	-5 690
Vuosikate, €/as.	14	188	198	338
Vuosikate % poistoista	4,5	156	55	80
Tilikauden tulos, €/as.	-285	-145	-160	-20
Investointien tulorahoitus, %	2,3	40	34	47
Toim. ja invest. rahavirta, €/as.	-561	-216	-351	-251
Kassan riittävyys, pv	96	-	-	-
Omavaraisuusaste, %	52	-	-	-
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	63	45	63	55
Lainakanta, €/as.	4 049	3 045	4 026	3 464
Kertynyt yli-/alijäämä, €/as.	3 457	-	-	-

Pyhäjoen osalta taulukon tunnusluvut ovat tilinpäätöksen toteutuneita lukuja. Muiden sarakkeiden osalta luvut pohjautuvat Tilastokeskuksen keräämiin tilinpäätösarvioihin.

Pyhäjoen kuntakonsernin tunnusluvut eivät merkittävästi poikkea vertailtaessa tietoja asukasluvultaan vastaaviin kuntiin.

6. TALouden TASAPAINOTTAMISEN ARVIOINTI

Kuntalain 110 § mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämää edellä mainittuna ajanjaksona katetaan. Tarkastuslautakunnan yksi lakisääteisesti tehtävistä on arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Kunnan taseessa eikä konsernitaseessa ole kattamatonta alijäämää 31.12.2019 tilinpäätöksessä. Kunnan taseen kertynyttä ylijäämää 11,5 m€ ja konsernitaseen kertynyt ylijäämä 13,7.

		2018	2019	Toteuma
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa / as ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa / as	Raja-arvo Toteuma	500 4 308	-1000 3 464	Ei täyty
Tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:				
Kuntakonsernin vuosikate on ilman kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 30 §:n mukaan myönnettyä harkinnanvaraisen valtionosuuden korotusta negatiivinen (vuosi-kate eur/as)	Vuosikate eur / as	571,3	371,7	Ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti (2018; 19,84, 2019; 19,88)	Raja- arvo Toteutuma	20,84 20,25	20,88 20,25	Ei täyty
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän (2018: 6 527 eur/as) vähintään 50 prosentilla	Raja - arvo Toteutuma	6 527 7 095	6 534 *	Ei täyty *ei tiedossa vielä
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia	Toteutuma	69,8	67,5	Täyttyy

Kriisikuntamittarit muuttuvat vuonna 2020

Uudistettujen kriisikuntamittarit kuvaavat kunnan taloutta eri näkökulmista nykyistä paremmin. Mittariston rakenne säilyy ennallaan, mutta tunnuslukuja ja niiden raja-arvoja on muutettu. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa voimassa olleessa kuntalain 118 § säädetään.

Tarkastuslautakunta muistuttaa taloudesta vastaavia toimijoita, että uusia mittareita tulkitaan jo kuluvan vuoden tilikauden tilinpäätöksen pohjalta.

7. MUUT HAVAINNOT

Toimialojen riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa on mahdollista kehittää systematisoimalla toimialakohtaista riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selontekoa.

8. YHTEENVETO

Arviointikertomuksessa on esitetty laatikoissa ne kohdat, joihin lautakunta kiinnittää erityistä huomiota ja edellyttää, että kunnanhallitus antaa ko. kohdista selvityksen valtuustolle.

Pyhäjoella 25. toukokuuta 2020

Virkkunen Mauri
puheenjohtaja

Nousiainen Matti
varapuheenjohtaja

Kippola Toni

Tuomikoski Marjaana

Sarpola Päivi